

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ**

Донецької державної академії
управління

ТОМ III

Серія "Державне управління"
Випуск 8 "Соціальний менеджмент
і управління інформаційними
процесами"

Донецьк 2002

которого основан на сопоставлении типоразмерных рядов выполняемых операций с соответствующими параметрами показателей, которые необходимо обеспечить для производства новой продукции, соответствующей требованиям рынка.

Совершенно оригинальным в работе авторов является разработанный алгоритм выбора формы обновления основных средств, который позволяет прорабатывать варианты обновления без остановки или снижения объемов основного производства. Предлагаемый порядок выбора формы обновления основных средств позволяет концентрировать усилия на более узком участке и быстрее получать реальную отдачу. При этом становится возможным восстановить контроль за расходованием средств на проведение обновления в пределах фонда развития предприятия, утраченный в переходный период становления рыночных отношений.

Изданная книга - одна из первых доступных широкому кругу руководителей и экономистов» в которой освещены недостаточно еще глубоко разработанные в Украине проблемы совершенствования организационно-экономического механизма обновления основных фондов, оказывающего самое непосредственное влияние на повышение качества и конкурентоспособности продукции и эффективности использования существующих на предприятии основных средств.

В целом монография заслуживает высокой оценки. В ее основу положены результаты исследований и большой личный опыт авторов: ученых и экономистов-практиков. Она представляет интерес для широкого круга руководителей производства и экономистов, преподавателей и студентов высших учебных заведений, интересующимися проблемами эффективности использования существующих на предприятиях основных средств в условиях дальнейшего углубления рыночных отношений.

**Доктор экономических наук, профессор
В.Н. Амитан**

**Доктор экономических наук, профессор
И.Ф. Черволенко**

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

Дорофиев В.В., Долгалева Е.В.	Регіональні аспекти інноваційної та інвестиційної діяльності і їх роль у вирішенні соціально-економічних проблем регіону.....	3
Лобас В.М.	О принципах формирования научно-технических программ и методах повышения конкурентоспособности украинских технологий и продукции на мировом рынке.....	3
Устименко А.М.	Менеджмент для непродуцтвенной сферы региона: фоновый анализ ситуации	8
Щерба Л.П., Скиба А.Г.	Регіональне планування в галузі освіти	14
Гурий П.С.	Ресурсное обеспечение инновационных изменений системы образования в условиях рынка	23
Кірнос І.О.	Механизм активизации инновационной деятельности: региональный масштаб	31
Халецкая А.А.	Про деякі аспекти реформування інвестиційної політики в Україні ...	36
Клейнер Я.С., Зайцева К.В.	Управленческое структурирование региональной экономики: малый бизнес	41
Ніколаєва О.М.	Механизм управления большой экономической организации: следствия формального анализа	50
Древицкая И.Ю.	Теоретичні основи регулювання зайнятості населення в регіонах	59
Мара Д.В.	Міста Донбасу: "передній край" досліджень і розвитку	66
	Методические основы обеспечения устойчивого развития моноотраслевых городов	73
	Социальное партнерство – основа эффективного управления городом в рыночных условиях	79

Марченко В.В.	Регіональний ринок послуг: технології оцінки якості	84
Фенченко В.А.	Управление качеством предоставления бытовых услуг населению в современных условиях хозяйствования региона	97
Блинова Н.С.,	Совершенствование общеэкономической структуры АПК.....	102
Осипенко И.Н.	Концепция экономной и рациональной организации управления санитарной очисткой населенных пунктов региона (на примере Донецкого региона).....	107
Блізнюк А.М.	Фінансове забезпечення формування індустрії переробки та утилізації відходів в системі стратегічного регіонального управління.....	115
РОЗДІЛ 2	Розробка методів оновлення та розвитку організацій.....	131
Бреславцев А.В., Матюшин А.В., Войнорубов Д.А.	Экономическая оценка проектных решений развития производства.....	131
Колосюк В.П., Тарасенко Л.М., Поповченко О.Н.	Планирование объемов диверсификационной деятельности нерентабельных предприятий.....	139
Басок А.В., Лоскутова В.В.	Современное предприятие: переход от иерархии к процессам.....	147
Ющенко Е.В., Литвин А.Ю.	Роль управления в процессе повышения эффективности производства.....	155
Шкрабак І.В., Летніков Н.С.	Визначення рівня НТП на підприємстві як складової інвестиційного потенціалу.....	168
Колєно І.В., Фьоклін Д.П.	Мікрокредитування суб'єктів малого бізнесу – дієвий інструмент розвитку підприємництва.....	174
Петенко И.В.	Принципы формирования цен на продукцию из отходов угольного производства.....	181
Хайтова Т.А., Дорошенко В.В.	Принципы налогообложения предприятий в странах с развитой рыночной экономикой.....	192

Усов Э.И., Шутов М.М. Реутова Е.О.	Оптимизация привлечения и отбора персонала на предприятии.....	206
Зензерова Л.В.	Некоторые проблемы управления текстильной отраслью	212
РОЗДІЛ 3	Совершенствование методов оценки рисков в экономике.....	218
Управління інформаційними процесами.....	Управління інформаційними процесами.....	226
Павлюк В.В., Зайцева И.А.	Методология системного контроля: упорядочение понятий.....	226
Сапельніков Л.В., Сапельнікова Н.Л.	Стандартизація систем підтримки прийняття управлінських рішень...	234
Губарь О.М., Поспелова Т.В.	Карьера в системе ценностей личности (опыт социологического исследования).....	239
Шутов М.М.	Актуальные проблемы объединения узкоспециализированной (медицинской) и менеджерской подготовки.....	248
Антропова А.А.	Об одном подходе к формированию технологической схемы оказания туристических услуг.....	253
Борзенков С.В.	Роль логистики в управлении коксохимическим производством.....	260
Задорожній В.П.	Пряме оподаткування в системі державного регулювання доходів фізичних осіб	268
Братковський М.Л.	Принцип згоди, як фундаментальний чинник взаємодії громадянського суспільства і держави.....	279
Стойка А. В.	Громадські організації у процесі розробки місцевих стратегій розвитку (управлінські аспекти).....	283
РОЗДІЛ 4	Рецензії, відгуки.....	289
	Рецензия на монографию Бачевского Б.Е., Свиридовой Н.Д., Чернобая А.В. "Обновление основных средств предприятия в условиях рыночной экономики".....	289

діяльності, котра, проте узгоджує свої дії з об'єктивними вимогами ринкового середовища: Якщо звернутись до української традиції, то ми можемо знайти чимало свідчень розумної управлінської діяльності, взірці вдалих компромісів між особою, суспільством та державою. В тім традиції конфлікту були тривалішими, соціальні реалії, суспільні відносини, тривалий час були під тиском адміністративного диктату та примусу. Держава і суспільство, влада і громадяни, діяли ізольовано і не завжди було зрозуміло, які інтереси вони віддзеркалюють.

Необхідні зміни суспільних орієнтирів та інтеріоризація європейського способу мислення відбулася. Нарешті ми вийшли з ситуації, яку М.Мамардашвілі визначив, як таку де "минуле не хоче минати" [2, с.125]. Втім проблем залишається ще багато. Вони ускладнюються суперечливими державними трансформаціями "ситуації постмодерну", а саме, появою принципів нових форм комунікації, глобалізацію культури та її впливом на національні традиції, формуванням нових субкультур, як національного, так і позанаціонального характеру. Держава мусить реагувати на ці процеси, а суспільство має знайти адекватну відповідь.

В нових умовах ми маємо спиратися на фундаментальний чинник, що має об'єднувати різноманітні сили в Україні - принцип відповідальності. При цьому принцип відповідальності варто розглядати, як діалогічний принцип, що виходить з факту існування людей один з одним, і один для одного [3, с.124].

Принцип відповідальності утворює каркас гуманістичної взаємодії різноманітних суспільних інституцій, які є теоретичними основами подолання відчуження і створення позитивного типу спілкування. Держава має сприяти громадянському суспільству в цілому і кожній особі зокрема в реалізації високих духовних і громадянських потреб, забезпечити недоторканність приватного життя, зберігаючи гуманістичні, особистісні виміри.

Література

1. Джордж Маклін. Громадянське суспільство: свобода у новому тисячолітті. Львів, - 1999 . - 95 с.
2. М. Мамардашвілі. Воспоминания. М. 1995.- 225 с.
3. Аппель Карл-Отто. Етноетика та універсалістська макроектика: суперечність чи доповнювальність - К. 1994. - 124 с.

УДК 342.5 (477.62)

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ У ПРОЦЕСІ РОЗРОБКИ МІСЦЕВИХ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ (УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ)

Стойка А. В. голова профкому студентів ДонДАУ

Стаття присвячена дослідженню актуальних проблем участі громадських організацій у розробці регіональних стратегій розвитку. Така участь є важливим чинником стабілізації регіонального розвитку та сприяє соціальній консолідації, більш ефективній і відповідальній політиці.

Статья посвящена исследованию актуальных проблем участия общественных организаций в разработке региональных стратегий развития. Такое участие является важным фактором стабилизации регионального развития и способствует социальной консолидации, более эффективной и ответственной политике.

The article is devoted to the actual problems of the civil organizations participation in the creation of the regional development strategy. Such participation is an important factor in regional development stabilization and it helps to the social consolidation, more effective and more responsible politics.

Стратегії місцевого розвитку: основні завдання і стабілізуючі функції. Протягом декількох минулих років (принаймні, останніх чотирьох-п'яти) у багатьох регіонах (зокрема, Донецькому) було проведено досить активну роботу, пов'язану із розробкою і впровадженням місцевих (на рівні міст, районів, територій) стратегій розвитку. Останнім часом ця робота значно активізувалася: до роботи, очолюваної і переважно ініційованої місцевими адміністраціями усе частіше підключаються чисельні гро-

мадські організації.¹ Усе це має на меті розробку концептуальних засад і впровадження дієвих і практично зорієнтованих стратегій розвитку територій областей – а якщо конкретизувати, то перш за все місцевих територіальних громад.

В рамках цієї статті ставиться мета розглянути місце і роль громадських організацій у процесі формування стратегій місцевого розвитку. Це сприятиме критичному і конструктивному розгляду вітчизняного досвіду вироблення та здійснення соціальних трансформацій, пошуку ще невикористаних ресурсів дієвої участі громадських організацій у вирішенні нагальних справ місцевої спільноти, зростання взаємної довіри між людьми, налагодження ефективної і постійної взаємодії між структурами влади і неурядовими організаціями, що врешті-решт надасть можливість більш ефективно втілювати цивілізовані форми соціального партнерства не тільки в сфері, скажімо, трудових відносин (де вони певною мірою вже носять усталений характер), але й у загальний контекст місцевого розвитку.

Як відомо, у Донецькій області вже з 1998-го року було запроваджено і в цілому успішно реалізовано комплексний план соціально-економічного розвитку (на період до 2000-го року). Зараз на порядку денному – реалізація наступних стратегічних планів, які мають на меті стабілізувати макроекономічні показники регіонального розвитку та забезпечити поступовий перехід Донецької області до інноваційно-інвестиційної моделі розвитку. Для втілення цих планів вже зроблено багато реальних і помітних кроків (досить згадати прийняття закону про спеціальні економічні зони і території пріоритетного розвитку в межах області). Але найбільш значущим і обнадійливим явищем, на наш погляд, є зростаюче залучення до стратегіювання наукової (академічної) громадськості, зацікавлена робота громадських організацій над різними аспектами розробки місцевих стратегій. Протягом 1999-2002 рр. практично в усіх великих містах області відбулися громадські слухання або засідання „круглих столів” з питань розроб-

¹ Йдеться не тільки про зростаючу кількість організацій так званого „третього сектору” (в Донецькій області кількість тільки організацій обласного рівня збільшилась з 18 у 1992 р. до 758 у 2002 р.), але головним чином про їх конструктивну активізацію, різноманітні форми участі у житті місцевої спільноти, а не тільки у загальнодержавному житті

ки місцевих стратегій розвитку (досить згадати відповідні заходи у м. Донецьку, Макіївці, Краматорську, Єнакієві, Маріуполі, Слов'янську та ін.) [1]. Усі вказані заходи демонстрували зростаючу зацікавленість інтерес громадськості у питаннях ґрунтовної розробки і практичного впровадження стратегій місцевого розвитку. До цих заходів залучалися не тільки структури місцевої влади (зокрема, Донецької обласної адміністрації: Управління з питань внутрішньої політики, Управління з питань релігії, національностей та міграцій, Управління економіки, Управління з питань спеціальних економічних зон та територій пріоритетного розвитку тощо) і члени громадських формувань різної спрямованості, а і експерти іноземних організацій (наприклад, Світового банку), представники Мінекономіки України.

Підготовка і проведення вказаних слухань і „круглих столів” потребувала досить ґрунтовного опрацювання відповідних управлінських завдань. Якщо сформулювати головне завдання державної політики в галузі стратегічного планування регіонального розвитку, то це, на наш погляд, – максимальне сприяння створенню плідного середовища, у якому могли б виникати, обґрунтовуватися, піддаватися відповідній селекції, оцінюватися – і втілюватися – найбільш прийнятні проекти стратегій місцевого розвитку. Участь вказаних вище структур і підрозділів надає процесові стратегічного планування – а головне – власне самому розвитку – важливих якостей стабільності (як поточної, так і стратегічної). Адже цим досягається можливість акумуляції і належної репрезентації головних соціальних інтересів, врахування цих інтересів у широкому контексті місцевого, регіонального та загальнонаціонального розвитку, а також – що має важливе значення – можливість оперативного коригування управлінських стратегій. Започатковане з 1998-го року формування стратегій місцевого розвитку, таким чином, є істотним фактором і передумовою надання регіональному розвитку рис узгодженості і багатоглибини, соціальної гармонізації, множинності, створює можливість відбору і обґрунтованої оцінки можливих наявних альтернатив.

Такі проекти могли б стати базисом і джерелом для формування узгодженої (знизу і догори) стратегії розвитку регіону в цілому, – з урахуванням специфіки і самобутності складових регіо-

ну, міст і сіл, – а не одних тільки, скажімо, галузей. З цієї точки зору можна вважати важливою умовою успіху тих програм, що приймаються в регіоні, цілеспрямоване залучення (принаймні, на стадії обговорення, збирання пропозицій тощо) представників політичних партій і організацій, професійних спілок, молодіжних організацій, представників місцевих територіальних громад тощо, що великою мірою сприяє процесу соціальної консолідації на регіональному рівні, налагодженню конструктивної взаємодії структур представницької (обласна рада) і виконавчої (облдержадміністрація) влади, з одного боку, і представників громадських організацій (в широкому розумінні), з іншого.

Консолідаційний аспект громадської участі. Треба особливо підкреслити, – і на цьому слушно роблять відповідний наголос фахівці [2], обізнані у процесах сучасного регіонального стратегієтворення що, сам процес вироблення місцевих стратегій розвитку є (і, звичайно, повинен бути) важливим засобом консолідації місцевої громадськості, формою вироблення дієвої і впливової громадянської думки, об'єднанням громадян навколо найбільш актуальних і гострих проблем, пов'язаних із сьогоденням і майбутнім власного регіону – рідного міста, селища, села.

Саме тому – з урахуванням виключно важливого потенціалу демократизації – процеси вироблення місцевих стратегій треба розглядати не як „дрібні” і „другорядні” аспекти, а як такі, що несуть в собі справді реальні перетворення, пожвавити і зробити постійною змістовну і конструктивну комунікацію між громадянами, що є учасниками різних громадських організацій – адже саме в них зосереджені найбільш активні та ініціативні громадяни. Сьогодні існує багато видань, у яких йдеться про необхідність і бажаність розвитку „структур громадянського суспільства”, не вистачає тільки відповідних чітких стратегій управлінської діяльності, яка б враховувала і ставила на меті створення і плідне використання дієвих елементів і осередків громадянського суспільства, знаходження тих процедур, із використанням яких можна було б ширше залучати громадян до різноманітної участі у місцевих і загальнонаціональних справах.

Як відомо, усім колишнім республікам СРСР є притаманним, тією чи іншою мірою те, що політична влада виступає головним джерелом ініціативних змін у соціальному житті. В той же час

цілком очевидно, що внаслідок дії багатьох факторів (в тому числі через недостатню компетентність управлінських ланок різного рівня, а також внаслідок слабкості демократичних традицій соціального життя) демократична участь – перш за все як участь основних громадських організацій у виробленні основ стратегії місцевого розвитку – здебільшого формалізувалася, зводилася до зовнішніх, формальних проявів, іноді абстрактних „ініціатив” і „пропозицій”. Отже, існує нагальна і досить чітко усвідомлювана проблема розширення соціальної бази регіональної політики, широкого залучення досвіду і ініціативи громадян на місцях для формування нових засад існування, які б відповідали новим умовам сьогодення.

Що саме може бути плідною основою для залучення різноманітних громадських організацій до формування місцевих ініціатив і стратегій розвитку? Це, по-перше, обговорення варіантів (сценаріїв) бажаного розвитку місцевої громади (на рівні території, населеного пункту, області в цілому), визначення тих сприятливих або негативних факторів, які необхідно враховувати у визначенні того, якою ж мірою вказані сценарії могли б бути втілені у життя. По-друге, це міг б (особливо на початковому етапі) бути аналіз поточного стану (діагноз) території, вивчення основних аспектів використання об'єктів комунальної власності, визначення перебігу і загальної ефективності, наприклад, приватизаційних процесів, рівня розвитку ринку праці та ін. Для Донецького регіону (але це не є регіональною особливістю), зокрема, важливим було б обговорення стану і перспектив реструктуризації підприємств вугільної галузі, аналіз можливих (позитивних і негативних) наслідків закриття шахт та відповідних проблем розвитку (занепаду) тих населених пунктів, які існували навколо цих шахт (так званих „депресивних територій”). На початку процесу реструктуризації не були винятком випадки, коли шахти закривали, не провівши навіть якихось формальних зборів із трудовим колективом або мешканцями селищ, розташованих навколо «реструктуризованих» шахт. Досвід свідчить, що під час обговорення варіантів локальних стратегій розвитку є про що поговорити за одним столом і підприємцю, і вчительці, і чиновнику, і робітнику [3].

Висновки. Громадянська участь – у формі залучення найбільш активних громадських організацій – завжди є наслідком і проявом певної освіченості і обізнаності у справах. Для набуття такої обізнаності структурам місцевої влади треба завжди здійснювати зусилля, долати перешкоди, затверджувати дієву громадянськість, сприяти всебічній поінформованості людей у власних справах.

Сучасний досвід регіонального управління переконливо доводить необхідність і ефективність, раціональність і непересічну корисність широкого залучення громадських організацій до вироблення місцевої політики. Це дозволяє, як вже було сказано вище, враховувати зміну настроїв і коливання інтересів людей, наближати управлінські структури до громадян, робити політику більш ефективною, а управлінські рішення – зваженішими і реалістичнішими.

Такі форми живого залучення громадян до рішення власних проблем стають особливо актуальними в сучасній Україні, в умовах сучасного розвитку Донецької області. Сьогодні інтенсивний розвиток локальної демократії в усіх її формах – стратегічно важливий ресурс, за допомогою якого можна досягти прийняттого рівня адаптації для людей, які не завжди адекватно сприймають зміни, які відбуваються.

Література

1. Стратегії розвитку промислових міст Донбасу. – Донецьк, 2002.
2. Застосування механізмів ефективності менеджменту в діяльності державних органів. Теорія і практика. – К., 2001.
3. Будущее старых промышленных регионов. Специальный выпуск для жителей шахтерских поселков // Информационный бюллетень Агентства регионального развития „Донбасс”. – 1998 – Сентябрь.

Розділ 4. РЕЦЕНЗІЇ, ВІДГУКИ

РЕЦЕНЗИЯ

на монографію

Бачевского Б.Е., Свиридовой Н.Д., Чернобая А.В.

"Обновление основных средств предприятия в условиях рыночной экономики"

Вышедшая в свет монография авторов Бачевского Б.Е., Свиридовой Н.Д., Чернобая А.В. "Обновление основных средств предприятия в условиях рыночной экономики" /Донецк, Донецкая государственная академия управления, 2001/ под общей редакцией проф. Гончарова В.Н. и проф. Дорофиевко В.В., посвящена раскрытию и совершенствованию организационно-экономического механизма обновления основных средств в условиях рыночных отношений.

В основе предлагаемого механизма обновления основных средств предприятия авторами заложена рыночная концепция предоставления полной свободы деятельности, как в выборе выпускаемой продукции, так и в выборе методов, направлений и видов проведения обновления технической базы предприятия.

Для более тщательного раскрытия процессов, происходящих в организационно-экономическом механизме обновления основных средств предприятия авторами определены его основные элементы. Прежде всего это подход к планированию и управлению процессами, который базируется на анализе парка оборудования и основных средств конкретного предприятия во всей сложности его взаимодействия с рынком, конкурентами, территориальными и центральными органами власти.

В монографии раскрыта и показана связь проблемы обновления основных средств предприятия с конкретными экологическими условиями и целым рядом ограничений по энергетике, финансовым ресурсам, социальной инфраструктурой региона.

Заслуживает пристального внимания концепция авторов-при анализе парка действующего оборудования видеть специальное оборудование, обновление которого связано с жизненным циклом выпускаемой на нем продукции, и, универсальное, анализ